

Valikmoodul: Ajalugu maailmas ja meie ümber

Moodul „Ajalugu maailmas ja meie ümber” aitab õpilasel mõista, kuidas minevik kujundab tänapäeva maailma ning kuidas ajalugu on kohal nii üleilmsetes protsessides kui ka inimese enda elukeskkonnas. Mooduli kursused avardavad õpilase ajalootunnetust kolmest vaatenurgast: tutvutakse Euroopa-välise tsivilisatsioonide kujunemise ja pärandiga, analüüsitakse 21. sajandi peamisi poliitilisi, ühiskondlikke ja kultuurilisi arenguid ning õpitakse praktiliselt kasutama ajalooallikaid ja ajaloolase töövõtteid.

Mooduli kursused:

- Euroopa-välised tsivilisatsioonid
- 21. sajandi ajalugu
- Ajaloo uurimise tööriistad

Ainevaldkond	Valikmoodul: Ajalugu maailmas ja meie ümber	
Kursuse nimetus	Euroopa-välised tsivilisatsioonid	
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 tundi (70-minutilised kontakttunnid ja 105 minutit iseseisvat tööd).	
Õpetamise aeg	12. klass	
Vastutav õpetaja	Rotatsiooni korras Karl Hein või Kalle Lõuna	
Kursuse lühikirjeldus	Kursuse eesmärk on anda õpilasele arusaam tsivilisatsioonide kujunemise seaduspärasustest ning näidata, kuidas maailma eri paigus tärganud ühiskonnad üksteisega sarnanevad või erinevad. Täpsemad rõhuasetused lepatakse õpilastega kokku esimesel õppenädalal.	
Kursuse kava	Tundide arv	Teema ja õppevorm (tund juhendajaga, õppekäik, iseseisev töö, külalisõpetaja vms)
	2 tundi	Sissejuhatus teemasse. Tsivilisatsioonide tekkimine. Varaste tsivilisatsioonide tunnused. Süvaõppe valikute tegemine: kas enam Egiptuse või Mesopotaamia ajalugu. Milliseid piirkondi soovitakse õppida Aasias Hiina ja India kõrval.
	1–3 tundi	Tundide maht sõltub õpperühma tehtud valikust. Egiptus. Riigi tekkimine. Ühiskond ja eluolu. Religiooni põhijooned. Surnutekultus. Kirjandus. Teadus. Egiptus tänapäeval.
	1–3 tundi	Tundide maht sõltub õpperühma tehtud valikust. Mesopotaamia ja Ees-Aasia. Sumeri linnriigid: ühiskond ja eluolu. Semiidid. Vana-Babüloonia. Hammurabi koodeks.

		Babüloonia ühiskond ja eluolu. Assüüria. Uus-Babüloonia. Babüloni ehitised. Religiooni põhijooned. Kangelaseepika ja „Gilgames“. Teadus. Mesopotaamia ja Ees-Aasia alad tänapäeval.
	1 tund	Indoeurooplased, küsimus nende päritolust. Hetiidi impeerium. Pärsia impeerium.
	1 tund	Foiniikia ja Iisrael: Foiniikia linnriigid, kaubandus ja meresõit. Kultuurikontaktid. Iisrael: ülevaade ajaloost. Tänapäeva probleemide juurpõhjused.
	2 tundi	India. Induse kultuur. Aarjalaste sisseränd. Riikluse ja ühiskonna areng. Kastid. Veedad. Brahmanism. Budism. Hinduism. Sanskrit. Kirjandus. Teadus. Kunst. Islami levik Indias. India tänapäeval
	2 tundi	Hiina Vana-Hiina tsivilisatsiooni kujunemine. Keisririigi teke. Riigi ja ühiskonna korraldus. Ametnikkond. Religioon ja filosoofia: konfutsianism, taoism. Hieroglüüfkiri. Kirjandus. Teadus. Leiutised. Kunst. Hiina tänapäeval.
	2 tundi	Õpilaste valitud piirkond (Tiibet, Korea, Jaapan, Mongoolia).
	4 tundi	Kesk-Ameerika tsivilisatsioon: maiad, asteegid. Andide tsivilisatsioon: inkad. Religioon. Tähtsamad kultuurisaavutused. Ameerika tsivilisatsioonide häving.
	3 tundi	Kirde-Aafrika kristlik riiklus: Etioopia; Lääne-Aafrika kaubandusimpeeriumid: Ghana, Mali. Jorubade tsivilisatsioon. Zimbabwe. Aafrika langemine Euroopa riikide võimu alla. Kolonisatsiooni tagajärjed Aafrikale. Aafrika tänapäeval.
Kursuse õpitulemused	Kursuse lõpus tunneb õpilane tsivilisatsiooni tunnuseid ja võrdleb vähemalt kolme Euroopa-välist tsivilisatsiooni. Õpilane seostab käsitletud tsivilisatsioonide pärandit tänapäevaste piirkondlike eripäradega ning kasutab ajaloo põhimõisteid ja näiteid korrektselt.	
Hindamine	Hinne on mitteeristav (A/MA). Hindamise põhimõtted on välja toodud Stuudiumis esimese ainetunni kirjelduse all. Arvestuse saamiseks peab õpilane osalema kursusetöös järjepidevalt.	

	Hindamisel arvestatakse osalemist aruteludes, iseseisvate ülesannete täitmist. Kursuse jooksul peab õpilane pidama vähemalt ühe ettekande vabalt valitud teemal.
Õppematerjalid	Õppematerjalid on TERA kaustas. Kõiv, M. 2006. Inimene, ühiskond, kultuur. I osa. Vanaaeg. Tallinn: Avita. Kõiv, M., M. Laur. 2006. Inimene, ühiskond, kultuur. II osa. Keskaeg. Tallinn: Avita.
Soovituslik kirjandus	Donadoni, S. 2016. Vana-Egiptuse inimene. Tallinn: Rahva Raamat. James, N. 2010. Asteegid ja maiad. Tallinn: Olion. Kriiska, A., M. Kõiv. 2015. Maailma ajalugu". I osa Esiaeg. Vanaaeg. Tallinn: Koolibri. Kriwaczek, P. 2015. Mesopotaamia ja tsivilisatsiooni sünn. Tallinn: Äripäev. Kõiv, M., M. Mäll jt. 2016. Maailma ajalugu. III osa Islamimaailm. Lõuna-, Ida ja Sise-Aasia maas. Ameerika muistsed tsivilisatsioonid. Aafrika rahvad ja riigid. Tallinn: Koolibri. Sunzi. 2019. Sõjakunst. Tallinn: Koolibri.
Kursuse väljund	Kursus annab õpilasele laiemat maailmapildi ning aitab tal mõista erinevate kultuuride ajaloolisi juuri, tänapäevaseid eripärasid ja omavahelisi seoseid. Saadud teadmised toetavad kultuuriteadlikku, võrdlevat ja ajalooliselt põhjendatud maailmamõistmist.

Ainevaldkond	Valikmoodul: Ajalugu maailmas ja meie ümber	
Kursuse nimetus	21. sajandi ajalugu	
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 tundi (70-minutilised kontakttunnid ja 105 minutit iseseisvat tööd).	
Õpetamise aeg	12. klass	
Vastutav õpetaja	Kalle Lõuna	
Kursuse lühikirjeldus	Kursus annab ülevaate 21. sajandi olulisematest poliitilistest, majanduslikest ja ühiskondlikest arengutest globaalses, Euroopa ja Eesti kontekstis. Käsitletakse külma sõja järgse maailmakorra kujunemist, terrorismivastast sõda, Euroopa Liidu arengut, Venemaa sise- ja välispoliitikat, Hiina tõusu, majanduskriise, kliimapolitiikat, tehnoloogilisi ja infopolitiilisi muutusi ning demokraatia ja autoritaarsuse uusi vorme. Kursus arendab õpilaste oskust tõlgendada nüüdisaegseid ajaloo protsesse, analüüsida poliitilisi arenguid ning hinnata kriitiliselt erinevaid infoallikaid.	
Kursuse kava	Tundide arv	Teema ja õppevorm (tund juhendajaga, õppekäik, iseseisev töö, külalisõpetaja vms)
	1 tund	Aktuaalsed küsimused.

		Mis on toimunud maailmas, mis võiks meie tulevikku mõjutada? Iga kolmanda tunni algusesse eraldatud vaba vestlusvoor (u 15 minuti).
	2–3 tundi	Külma sõja järgne maailmakord. Terrorismivastane sõda. USA roll uuenenud maailmas.
	1–2 tundi	Euroopa Liit pärast 1991. aastat. Euroopa Liidu laienemine ja integratsioon. Euroopa Liidu roll uuenenud maailmas
	2–4 tundi	Uued jõukeskused. Venemaa poliitilised arengud. Venemaa välispoliitika. Hiina tõus ja tema roll tänapäeva maailmas.
	2–3 tundi	Araabia kevad. Migratsioonikriis. Lähis-Ida pinged.
	1–2 tundi	Globaliseerumine ja selle tagasilöögid. Kliimakriis. Majanduskriisid 21. sajandil (2008, COVID-19). Pandeemia ja riigi roll kriisis.
	2–4 tundi	Demokraatia, populism ja autoritaarsus. Demokraatia kriis? Populism ja poliitiline polariseerumine. Autoritaarsuse uued vormid. Autoritaarsed suundumused: Ungari, USA ja Türgi näitel.
	1–3 tundi	Tehnoloogia ja infoajastu poliitika. Sotsiaalmeedia ja poliitika. Desinformatsioon ja infosõda . Tehnoloogia, tehisintellekt ja riigivõim
	1–2 tundi	Eesti 21. sajandil. Eesti välis- ja julgeolekupoliitika. Eesti digiriik ja ühiskondlik areng
	1–3 tundi	Kokkuvõttev seminar, iseseisvate tööde esitlus.
Kursuse õpitulemused	Kursuse lõpuks õpilane mõistab 21. sajandi maailma peamisi poliitilisi, majanduslikke ja ühiskondlikke arenguid, oskab analüüsida nende mõju tulevikule ning seostada üleilmseid protsesse Eesti ja iseenda tulevikuga.	
Hindamine	Hinne on mitteeristav (A/MA). Hindamise põhimõtted on välja toodud Stuudiumis 1. ainetunni kirjelduse all. Osalemine aruteludes ja lühitööd.	

	Kursuse lõpus valmib õpilasel iseseisva tööna poliitiline karikatuur (võib kasutada TI abi) ja paaristööna interaktiivne teadmiste kontroll („Kuldvillak“, Kahoot vms).
Õppematerjalid	Vajaliku õppematerjal ja lingid keskkondadesse on nähtavad TERA kaustas.
Soovituslik kirjandus	Applebaum, A. 2021. Demokraatia videvik”, Varrak, 2021 Snyder, T. 2013. Tüüranniast. Tartu: Postimehe kirjastus. Yuval Noah Harari teoste ükskõik milline eesti või ingliskeelne trükk: Sapiens. Inimkonna lühiajalugu, 21 õppetundi 21. sajandiks, Nexsus.
Kursuse väljund	Õpilane omandab oskusi mõista tänapäeva maailma poliitilisi ja ajaloolisi protsesse, mis annab aluse edasiseks õppeks ajaloos, riigiteadustes, rahvusvahelistes suhetes, ajakirjanduses, õigusteadustes.

Ainevaldkond	Valikmoodul: Ajalugu maailmas ja meie ümber	
Kursuse nimetus	Ajaloo uurimise tööriistad	
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 tundi (70-minutilised kontakttunnid ja 105 minutit iseseisvat tööd).	
Õpetamise aeg	12. klass	
Vastutav õpetaja	Karl Hein	
Kursuse lühikirjeldus	Kursus õpetab ajaloo uurimise põhioskusi. Õpilased õpivad tundma ja kasutama erinevat tüüpi ajalooallikaid: arhiividokumente, vanu trükiseid ja ajalehti, esemeid, fotosid, filme, helisalvestusi, vanu kaarte, linnaruumi, mälestusi, internetiallikaid jm. Kursus arendab ka praktilisi oskusi, sh infootsingut, allikakriitikat ja digipädevust. Õpitakse tegema tööd erinevate ajaloolase tööks vajalike andmebaaside ja portaalidega. Kursuse lõpus valmib miniuurimus õpilasele huvi pakkaval teemal - nt suguvõsa ajalugu, kodukoha ajalugu, mõne põnevama allikaleiu analüüs vms.	
Kursuse kava	Tundide arv	Teema ja õppevorm (tund juhendajaga, õppekäik, iseseisev töö, külalisõpetaja vms)
	1 tund	Sissejuhatus ajaloo uurimisse. Ajaloo uurimise alusmõisted ning ajaloolase töö põhialused. Erinevad allikatüübid ja meetodid ajalooteadustes.
	3 tundi	Arhiivid ning seal leiduvad materjalid. Õpime kasutama Rahvusrhiivi ning Kirjandusmuuseumi infosüsteeme. Proovime leida ja lugeda vanimaid Eesti ajaloo allikaid. Töö erinevate andmebaasidega.
	3 tundi	Digitaliseeritud allikad. Digitaliseeritud vanad raamatud ja ajalehed, nende lugemine ning neist info otsimine. Tuttavate ja sugulaste otsimine vanadest ajalehtedest.
	3 tundi	Esemed ajalooallikatena. Eesti muuseumid ning seal leiduvad kogud. Võimalusel külastame ka

		mõnda Haapsalu muuseumi ning tutvume selle kogudega.
	3 tundi	Fotod, filmid ja helisalvestused ajalooallikadena. Tutvume erinevate portaalidega, kus on üleval vanad fotod, filmid ja heliklipid. Vanade filmide, videote ja helisalvestiste tõlgendamine.
	1 tund	Suuline ajalugu ning selle eripärad. Intervjuu läbiviimine mõne tuttava/pereliikmega.
	3 tundi	Ruum ja geograafia ajalooallikana. Tutvume erinevate võimalustega veebis linnaruumi uurimiseks. Jalutame linnas ning analüüsime Haapsalu linnaruumi kui ajalooallikat.
	3 tundi	Teised allikad: Ajalooaamatud ja teadusartiklid ning nende leidmine. Internetiallikad. Allikakriitika: kuidas leida internetist usaldusväärset infot? 21. sajandi ajalooallikad ning nende uurimise võimalused..
	1 tund	Kokkuvõte. Miniuurimuste tutvustus.
Kursuse õpitulemused	Kursuse lõpus õpilane: • oskab leida ja kasutada erinevat tüüpi ajalooallikaid; • oskab kasutada erinevaid ajaloo uurimisega seotud andmebaase ja portaale; • oskab analüüsida ajalooallikaid allikakriitiliselt; • oskab uurida oma suguvõsa ja/või kodukoha ajalugu; • on uurinud üht endale huvi pakkuvat teemat süvitsi.	
Hindamine	Hinne on mitteeristav (A/MA). Hindamise põhimõtted on välja toodud Stuudiumis 1. ainetunni kirjelduse all. Kursuse jooksul hinnatakse erinevaid tunnitöid ja koduseid töid, lisaks teeb õpilane ka miniuurimuse mõnel teda ennast huvitaval teemal (nt kodukoha ajalugu, suguvõsa ajalugu, mõni huvi pakkuv allikas vms). Kõik hinded on võrdse kaaluga.	
Õppematerjalid	Õpetaja slaidid (Teras) Erinevad internetist kättesaadavad andmebaasid ja digitaalsed kogud (nt AIS, Digar, Muis, Kivike, Fotis jt)	
Soovituslik kirjandus	Karjahärm, T. 2004. Ajaloolase käsiraamat. Tallinn: Argo. Karjahärm, T. 2010. Oleviku minevikud: ajaloolase käsiraamat. Tallinn: Argo. Tamm, M (toim). 2020. Eesti ajalooteadus 21. sajandil. Tallinn: Teaduste Akadeemia kirjastus. Tamm, M, Burke, P (toim). 2020. Ajalooteaduse uued suunad. Tallinn: TLÜ kirjastus.	
Kursuse väljund	Õpilane oskab leida ja kasutada erinevat tüüpi ajalooallikaid ning ajaloo uurimisega seotud andmebaase ja portaale. Valminud on miniuurimus õpilasele huvi pakkuval teemal (nt suguvõsa ajalugu, kohaajalugu, mõne ajalooallika analüüs vms) ning saavutatud on uurimistööks vajalikud oskused.	